

Respect pentru oameni și cărți

EUGEN DENIZE

PROPAGANDA COMUNISTĂ ÎN ROMÂNIA (1948-1953)

EDITURA
CETATEA
DE SCAUN

CUPRINS

Cuvânt înainte	7
Introducere	11
Capitolul I	
<i>Cadrul istoric.....</i>	13
Capitolul II	
<i>Considerații generale cu privire la propaganda comunistă din România.....</i>	21
Capitolul III	
<i>Structura de organizare a propagandei</i>	33
Capitolul IV	
<i>Mijloace și metode de propagandă</i>	51
Capitolul V	
<i>Conținutul propagandei</i>	189
Concluzii	307
Postfață.....	309
Indice de nume.....	313
Anexa documentară.....	319
1949 mai 25. Hotărârea Biroului Politic al C.C. al P.M.R. privitoare la sărbătorirea a 70 de ani de la nașterea tovarășului Stalin	320
1950 ianuarie 4. Stenograma ședinței cu responsabilitățile de propaganda și agitație intrați la școala de lectori Jdanov	321

Resp 1950 martie 13. Stenograma ședinței cu conducere a agenției Agerpres și reprezentanții ziarelor din capitală.....	325
1951 ianuarie 26. Raportul de activitate al „Scânteii” prezentat de tov. Sorin Toma în cadrul ședinței Biroului Politic al C.C. al P.M.R.	330
1951 august 6. Stenograma ședinței comisiei de pregătire a sărbătoririi zilei de 23 august.....	357
1951 noiembrie 8. Stenograma primirii de către tov. Gh. Gheorghiu-Dej a delegațiilor care au venit să prezinte felicitări cu prilejul aniversării a 50 de ani de la nașterea sa.....	360
1951 decembrie 18. Referat asupra felului cum decurge îndeplinirea planului de școlarizare a cadrelor de partid pe anul școlar 1951-1952 (Zina Brîncu) susținut în cadrul Ședinței Secției Organelor Conducătoare de Partid, Sindicate și U.T.M.	364
1952 iulie 2. Stenograma ședinței cu redactorii presei centrale și locale unde tov. Gheorghe Gheorghiu-Dej a făcut o expunere referitoare la sarcinile presei (a combătut proslăvirea numelui său în presă)	373
1952 august 4. Directiva Biroului Politic al C. C. al P. M. R. cu privire la măsurile necesare pentru îmbunătățirea compoziției de clasă a elevilor și studenților. Numai pentru uz intern. Nr. 36	381

CAPITOLUL I

CADRUL ISTORIC

Lovitura de stat de la 23 august 1944, care urmărea scoaterea României din războiul purtat alături de Germania și reinstaurarea democrației, organizată de regele Mihai I și de principalele partide politice, Partidul Național Țărănesc, Partidul Național Liberal și Partidul Social Democrat, la care a fost asociat și Partidul Comunist, minuscul la acea dată, dar exponent al intereselor sovietice, nu a adus nici pacea, România trebuind să lupte împotriva foștilor săi aliați până la înfrângerea lor totală, și nici democrația mult așteptată de întregul popor român. Răsturnarea lui Antonescu de la putere nu numai că nu a adus liniștea și pacea poporului român, dar l-a aruncat într-o perioadă de anarhie generală, de propulsare a Partidului Comunist de către forțele sovietice în prim planul vieții noastre politice¹, de încercarea acestuia, reușită în cele din urmă, de a prelua întreaga putere politică și economică în țară.

De fapt, după 23 august 1944, Uniunea Sovietică a devenit factorul hotărâtor în România², atât pe plan politic, cât și pe plan economic. Întreaga evoluție viitoare a țării va fi hotărâtă de acest eveniment, România fiind ruptă de Occident și aruncată din nou, ca de atâtaea alte ori în istoria ei, în brațele unui imperiu oriental, ale unui imperiu de stepă, condus de un sistem de valori economice, sociale, politice, morale, culturale și aşa mai departe, cu totul diferite de cele care au stat la baza statului român modern.

Sovieticii, prin intermediul Partidului Comunist din România, devenit Partidul Comunist Român abia la conferința națională din octombrie 1945³, au introdus în România sistemul și ideologia comunistă, după care au transformat țara într-o anexă a imperiului lor.

În ceea ce privește comunizarea României, începuturile acestui proces se plasează în intervalul 23 august 1944 - 30 decembrie 1947⁴. Datorită sprijinului

¹ Dennis Deletant, *România sub regimul communist*. În românește de Delia Răzdolescu, București, 1997, pp.38-39.

² Paul D. Quinlan, *Clash over Romania. British and American Policies towards Romania. 1938-1947*, Los Angeles, 1977, pp.106-107.

³ Victor Frunză, *Istoria stalinismului în România*, București, 1990, p.220.

⁴ Pentru această perioadă a se vedea, printre altele, *România. Viața politică în documente – 1945*, coordonator Ioan Scurtu, București, 1994; *România. Viața politică în documente – 1946*, coordonator Ioan Scurtu, București, 1994; Șerban Rădulescu Zoner, Daniela Bușe, Beatrice Marinescu, *Instaurarea*

sovietic, politic, diplomatic și, mai ales, militar, comuniștii au reușit să provoace eșecul revenirii la democrație a României și, la 6 martie 1945, să pună mâna pe puterea executivă, prin formarea guvernului condus de Petru Groza. Asaltul politic a continuat prin preluarea puterii legislative ca urmare a falsificării alegerilor din 19 noiembrie 1946 și s-a încheiat la 30 decembrie 1947, prin alungarea regelui Mihai I și proclamarea Republicii Populare Române. În această perioadă toate partidele politice au fost eliminate, ultimul dintre ele, Partidul Social Democrat, fiind înghițit de comuniști ca urmare a congresului de fuziune din 21-23 februarie 1948, în urma căruia a rezultat Partidul Muncitoresc Român, denumire sub care se va ascunde Partidul Comunist până în vara lui 1965. De asemenea, Poliția, Jandarmeria, Siguranța Generală, Serviciul Special de Informații au fost infiltrate de sovietici care, după 6 martie 1945, vor înființa Brigada Mobilă Specială, embrionul viitoarei Securități⁵, și vor declanșa o represiune generală nemaiîntâlnită în istoria țării, represiune ce va dura aproape două decenii și va schimba fața României⁶. În toate împrejurările și în toate domeniile de activitate, de la economie la ideologie și propagandă, conducerea Partidului Muncitoresc Român a aplicat cu multă obediенță directivele sovietice și, în repetate rânduri, a făcut chiar exces de zel pentru a-și dovedi fidelitatea față de stăpânii de la Kremlin⁷. Din această cauză, aşa cum consideră politologul Vladimir Tismăneanu⁸, comunismul român a fost, de la bun început și fără întârziere, o întreprindere malefică. El a servit unor scopuri malefice și a făcut-o cu metode barbare.

Evident, această politică de subordonare completă a țării față de Uniunea Sovietică, de distrugere sistematică a elitelor românești și a valorilor tradiționale ale poporului nostru, a putut fi aplicată cu succes și datorită contextului politic internațional creat la sfârșitul celui de-al doilea război mondial. Istoriografia

⁵ totalitarismului comunist în România, București, 1995; *Misiunile lui A.I. Văsînski în România. (Din istoria relațiilor româno-sovietice. 1944-1946). Documente secrete*. Colegiul de redacție al ediției române: Radu Ciuceanu, Ioan Chiper, Florin Constantiniu, Vitalie Văratec, București, 1997; Gheorghe Onișor, Alianțe și confruntări între partidele politice din România (1944-1947), București, 1996; idem, *România în anii 1944-1948. Transformări economice și realități sociale*, București, 1998.

⁶ Neagu Cosma, Cupola, *Securitatea văzută din interior. Pagini de memorii*, București, 1994, pp.19-58; Dennis Deletant, *Ceaușescu și Securitatea. Constrângere și disidență în România anilor 1965-1989*, traducere din engleză de Georgeta Ciocâltea, București, 1998, pp.27-40; Ion Mihai Pacepa, *Cartea neagră a Securității*, vol. I, *Rolul poliției politice și al spionajului în România Comunistă*, București, 1999, passim.

⁷ Se estimează că în perioada 1945-1965 prin închisorile politice românești au trecut peste un milion de persoane (*Agresiunea comunismului în România*, vol. I, *Documente din arhivele secrete*, ediție îngrijită de Gheorghe Buzatu și Mircea Chiricoiu, București, 1998, p.29).

⁸ Florin Constantiniu, *O istorie sinceră a poporului român*, București, 1997, p.475.

⁹ Vladimir Tismăneanu, *Arheologia terorii*, ed. a II-a, București, 1998, p.50.

românească și o mare parte a opiniei publice românești a considerat și consideră că o mare parte de vină pentru această situație revine puterilor occidentale, mai ales Statelor Unite ale Americii și Marii Britanii, care au asistat pasive la moartea democrației și la instaurarea comunismului în Europa de Răsărit, nu au întreprins nimic consistent pentru a opri tăvălugul sovietic în această parte de lume.

Pasivitatea anglo-americanilor este evidentă pentru toată lumea și ea nu mai necesită nici o demonstrație. Este clar că cele două democrații au făcut mult prea puțin pentru a apăra Europa de Răsărit de amenințarea sovietică. Și aceasta s-a întâmplat în condițiile în care Stalin considera că cel de-al doilea război mondial nu seamănă cu cele din trecut. Liderul de la Kremlin îi declarase, în acest sens, în 1944, lui Milovan Djilas, unul din conducătorii comuniști iugoslavi și viitor disident, că „...cine ocupă un teritoriu își impune și propriul său sistem social”.⁹

În schimb, Marea Britanie, care nici nu mai era condusă de Winston Churchill, înfrânt la alegerile parlamentare din 1945, se afla la capătul puterilor, era epuizată din punct de vedere economic și militar, fapt care va conduce la destrămarea rapidă a uriașului său imperiu colonial și, mai presus de orice, se temea că la sfârșitul războiului americanii își vor retrage toate trupele din Europa, la fel cum procedaseră la sfârșitul primului război mondial, lăsând astfel continentul pradă sovieticilor pe care nimeni altcineva nu-i putea opri din punct de vedere militar. În aceste condiții este de înțeles de ce Churchill a preferat o înțelegere cu Stalin și nu o confruntare pe care singur nu o putea susține. La 9 octombrie 1944, aflat la Moscova, el i-a propus acestuia o împărțire a sferelor de influență din Europa Centrală și de Sud-Est¹⁰, împărțire în urma căreia România intra în sfera sovietică de influență în proporție de 90%.

În ceea ce privește Statele Unite ale Americii, ele se aflau la sfârșitul unui război greu și victorios, forțele lor armate erau destul de obosite și lipsite de dorință de a începe imediat un alt război. Europa de Răsărit era pentru oficialitățile de la Washington și pentru opinia publică americană un teritoriu îndepărtat, unde interesele americane erau prea puține și, practic, lipsite de importanță, ca să nu mai spunem că o parte din țările de aici, Bulgaria, România și Ungaria, le fuseseră inamice în timpul războiului. Opinia publică americană nu ar fi înțeles și nu ar fi aprobat o confruntare deschisă cu Uniunea Sovietică în asemenea condiții, mai ales că această țară contribuise decisiv la înfrângerea Germaniei hitleriste.

Apetitul teritorial al Uniunii Sovietice era însă prea evident pentru ca anglo-americanii să nu reacționeze în nici un fel. Reacția lor, care a dus la salvarea

⁹ Milovan Djilas, *Conversation with Stalin*, New York, 1962, p.141.

¹⁰ Winston Churchill, *The Second World War. Triumph and Tragedy*, Boston, 1953, p.227; idem, *The Second World War*, vol. II, *The Tide of Victory*, London, 1965, pp.200-201.

Finlandei, Greciei, Iranului, Coreei de Sud, iar mai târziu și a Austriei, a provocat „războiul rece”¹¹, care după 45 de ani se va încheia cu zdrobirea și desființarea Uniunii Sovietice și cu eliberarea țărilor captive, printre care se afla și România.

Până atunci însă, teroarea din Uniunea Sovietică¹² a cuprins întreaga lume comunistă¹³, inclusiv România. Așa cum am amintit deja, peste un milion de români au trecut prin închisorile politice comuniste, numărul celor care și-au pierdut viața fiind mare, dar greu de precizat în stadiul actual al cercetărilor. Instaurarea monolitismului politic, odată cu proclamarea Republicii Populare Române, la 30 decembrie 1947, a fost urmată de un adevărat asalt al comuniștilor asupra societății românești, de un potop de măsuri vizând instituționalizarea comunismului și transpunerea în practică a modelului sovietic.

Astfel, s-a realizat naționalizarea, de fapt confiscarea principalelor întreprinderi industriale, miniere, bancare, de asigurări și de transport (11 iunie 1948), s-a instituit planificarea centralizată a economiei (1 iulie 1948), s-a realizat reforma învățământului după model sovietic (3 august 1948), au fost create stațiunile de mașini și tractoare în agricultură – S.M.T.-urile (7 octombrie 1948), au fost expropriate moșiile de 50 de hectare rămase în urma reformei agrare din 23 martie 1945 (2 martie 1949) cu o suprafață totală de 342.319 ha, s-a hotărât începerea colectivizării agriculturii (3-5 martie 1949), s-au naționalizat farmacile (2 aprilie 1949), a fost înființată Securitatea (30 august 1948), Miliția (23 ianuarie 1949) și trupele de Securitate (17 februarie 1949), s-a declanșat o represiune fără precedent împotriva poporului român (fenomenul Pitești, Canalul Dunăre – Marea Neagră), a fost naționalizată o mare parte a fondului de locuințe (20 aprilie 1950), s-a introdus munca forțată prin noul Cod al Muncii (30 mai 1950), s-a realizat o nouă împărțire teritorial-administrativă a țării în regiuni și raioane (23 iulie 1950), a fost epurat Partidul Muncitoresc Român, fiind excluși peste 192.000 de membri (noiembrie 1948 - mai 1950), au fost adoptate două Constituții ale Republicii Populare Române după model sovietic (1948 și 1952) și multe altele pe care nu mai considerăm necesar să le reamintim aici (armață, biserică etc.).

¹¹ Pentru „războiul rece” a se vedea printre altele, André Fontaine, *Istoria războiului rece*, vol. I-IV, București, 1992-1994; Thomas S.Arms, *Encyclopedia of the Cold War*, London, 1994; John M.Young, *Cold War Europe 1945-1989. A Political History*, London, New York, 1991; Eric Hobsbawm, *Age of Extremes. The Short Twentieth Century. 1914-1991*, London, 1994; Florin Constantiniu, *Doi ori doi fac șaisprezece. A început războiul rece în România*, București, 1997; idem, *De la războiul fierbinte la războiul rece*, București, 1998; Pascal Beniface, *Relațiile Est-Vest.1945-1991*, Iași, 1998.

¹² Robert Conquest, *Marea teroare. O reevaluare*, București, 1998.

¹³ Stéphane Courtois, Nicolas Werth, Jean-Louis Panné, Andrzej, Paczkowski, Karel Bartosek, Jean-Louis Margolin, *Cartea neagră a comunismului. Crime, teroare, represiune*. Cu colaborarea lui Rémi Kauffer, Pierre Rigoulot, Pascal Fontaine, Yves Santamaría, Sylvain Bouloque, București, 1998.